Газета издается на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: smikbr.ru/zaman

ЗАМАН

Геуюрге кюн, абустолну ал айы (ноябрь), 14, 2023 жыл

№ 136 (21337)

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

КъМР-ни Башчысы

Къурулуш бла шагъырейленнгенди

Кенжеде «Академия «Пять колец» спорт арада биогюнлюде 900-ге жууукъ спортчу жарау этеди. Анда иш къалай баргъаны бла шагъырейленир мурат бла КъМР-ни Башчысы Казбек Коков болгъанды, деп билдиреди аны пресс-службасы.

Эсгизге салайыкъ, спорт комплекс 2020 жылда хайырланыргъа берилгенди. Ол къурулуш предпринимательлени къошумчулукълары бла бардырылгъанды эм шёндю регионда спортну айнытыугъа уллу себеплик этген араладан биринди.

Саулайда аны жери бир гектар чакъылды. Аны мекямында эки уллу зал барды. Алада гёжефле бла тхэквондочула жарау этедиле. Дагъыда ала тешинип кийиниргё отоуда, душевойла да бардыла. Арбазында уа футбол майдан да барды.

Биогюнлюде мында жангы 6 къатлы мекямны къурулуш башланнганды. Анда республикагъа тюрлю-тюрлю эришиулеге эм окъуу-юйретиу жыйылыулагъа келген спортчула жашарыкъкъдыла. Дагъыда 9 мат орнатырча зал да боллукъду жангы объектде. Бу ишле да предпринимательлени ахчаларына бардырылыкъдыла. Регионну властьлары проектге инженер эм транспорт инфраструктура бла жалчытыуда болушурукъдула.

Казбек Коков он кюн жаш спортчуланы жарау этиулерине къарагъанды.

Кёп болмай Араны болушлугъу бла 20-чы школда бокс бла кюреширча зал да ачылгъанды.

- Къысха заманда Академияны сохталары республиканы спорт жаны бла атын айтдыргъанланы къауумуна къошуллукъларына ийнанама, - деп чертгенди Казбек Валерьевич.

Казбек Коков жаш тёлю араны къурау къалай баргъанын кёргенди

КъМР-ни Башчысы Казбек Коков жаш тёлю ара бла байламлы ишле къалай баргъанларына къарагъанды. Жаш тёлюню юйю Нальчикде Къулийланы Къайсын атлы орамда мекямладан биринде орналлыкъды. Былтыр ол мекям Къабарты-Малкъар Республиканы Жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствогъа берилген эди.

Проект Жаш тёлюню ишлери жаны бла федерал агентствону «Регионну жаш тёлюге» деген программасына кёре эмда Россейни Президенти Владимир Путинни буйругъу бла бардырылады. Аны бир кесеги республиканы жаш тёлю араны къурау бла байламлыды. Экинчи къатысында «Биринчилени атламлары» битеуроссей жамауат биригиую регион бёлюмю, Волонтёрлукъну айнытыуну ресурс, арасы, «Эльбрус» корпоративуниверситет бла КъМР-ни Жаш тёлюню ишлери жаны бла министерствоча орналлыкъдыла. 3-чю къатысында уа билим бериу, солуу эмда байрам майданла бла инфраструктура-магъана ара боллукъду.

2024 жылда мекямны биринчи къатысында уллу концерт залы бла арт-резиденция къураллыкъды, кёрмючлеге, лекциялагъа, башха жумушлагъа да керекли оборудование салыныр кыды.

Алгъаракълада Черек районну Къашхатау элинде жаш тёлю муниципал ара ачылгъанды эмда ишлеп тебиергенди. Нарткъалада да аллай ара къурау жаны бла ишле бошала турадыла. Келир жыл алагъа Анзорейде, Майскийде, Тырныауузда бла Чегемде жаш тёлю арала къошуллукъдула, деп билдиргендиле КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасындан.

Эришиулени федерал кесегине къатышырыкъдыла

КъМР-ни Башчысы Казбек Коков Шимал-Кавказ федерал округда «Лидеры России» конкурсну охыр кесегинде болгъан сюзюулеге къатышханды. Аны юсюнден телеграм-каналында билдире, республиканы оноучусу эришиулени ахырына СКФО-ну регионларындан 88 адам чыкъгъанын, аладан 10-су Къабарты-Малкъардан болгъанларын жазгъанды, деп билдиргендиле КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасындан.

«Сентябрьни ахырында мен ала бла тюбешгенме эмда, Пятигорскга келип, аланы кёллендирирге сёз берген эдим да, сёзюме кертчи болгъанма. Жаш тёлю бла ушакъ этген кезиюмде аланы соруулары да жууапла бергенме. Биз кёп затны юсюнден сёлешгенбиз: республикабызны, СКФО-ну эмда саулай къыралны социал-экономика айнытуудан башлап оноу этиу жаны бла сынаулагъа дери.

Мен жаш адамлагъа хорламла тежегенме. Биогюнлюде конкурсха къатышханлагъа багъа бичиу алыкъа барады. Аладан сайланнганла «Лидеры России» конкурсну федерал кесегине къатышырыкъдыла. Эсигизге салайым, бу конкурс 2017 жылда Президентибиз Владимир Путинни буйругъу бла башланнганды. Аны «Россей – онгланы къыралы» деген платформаны юсю бла бардырадыла жашауда. Анга Халкъ мюлкню бла къырал къуллукъну россейли академиясы себеплик этеди»,- деп айтылады билдириуде.

Шимал Кавказда жангызды

Къабарты-Малкъарны Башчысы Казбек Коков «Дивизион Эльбрус» предприятияны иши бла шагъырейленнгенди бу кюнледе. Аллай производство битеу Шимал Кавказда окъуна жокъду. Анда экономиканы кёп бёлюмлерине тийишли автотранспорт техниканы чыгъарыу бла кюрешедиле. Ол а: автоцистернала, полуприцеп-автоцистернала, дагъыда суу маталлы газла эмда аммиак, отлукъ, чайыр, нефть, мазут, кукурт, этил спирт, углерод, химия жаны бла кючлю суула къуяргъа жараулу чыккыр ла, газ отлукъ модуль станцияла (АГЗС).

Биогюнлюде Къабарты-Малкъарда транспорт керекле чыгъарыу бла жаланда бу завод кюрешеди. Ол Россейни Промышленность эмда сатыу-алыу министерстосуну тизмесине киреди, кесини да халкъла аралы идентификациялы сертификаты барды. Продукциясыны талай тюрлюлерин алып къарагъанда, СКФО-да аныча аллай предприятие жокъду. Къысха заманны ичинде завод суулу газла ташыргъа жараулу автоцистернала эмда полуприцеп-цистернала чыгъарыу жаны бла алчыладан бири болгъанды. Аны техникасына Россейни бар регионларында, тыш къыраллада да барды сурам.

Алай бла республиканы Башчысы аны таматалары эмда ишчилери бла тюбешип, предприятияны айнытыу жолларыны, къырал анга не бла себеплик этерге боллугъуну юсюнден сёлешгенди. Импортну алышыу борчланы тамамлагъанда, ол биютюнда магъаналы жумушду.

Къабарты-Малкъарны Промышленность, энергетика эм сатыу-алыу министерстосу уа ол компанияны башчылары бла бирге инфраструктура эмда башха себеплик этиу амалланы ойлайды, деп билдиргендиле КъМР-ни Башчысыны эмда Правительствосуну пресс-службасындан.

Материалланы басмагъа **ТЕКУЛАНЫ Хауа**, **ТАППАСХАНЛАНЫ Аминат**, **УЛБАШЛАНЫ Мурат** хазырлагъандыла.

Приём

Келгенлени тилеклери толтурулгъандыла

КъМР-ни Башчысы **Казбек Коков** республиканы инсанларыны бир къауму бла тюбешип, аланы тилеклерине бла тарыгъыуларына тынгылагъанды.

Бу жол республиканы оноучусундан болушлукъ излеп, юйюрлеринде дайым да багъып турууну излеген къыйын саусузла болгъанла келгендиле. Алагъа тийишли федерал аралада шёндюю амалла бла болушлукъ берилирча мадарла этилгендиле.

КъМР-ни Башчысыны бла Правительствосуну пресс-службасы.

Парламент

Жерни хакъсыз алыргъа эркинликлери болгъанланы тизмеси кенгертилликди

КъМР-ни Парламентини президиумуну жыйылыуунда депутатла отузгъа жууукъ соруугъ сюзгендиле. Аны спикер Татьяна Егорова бардыргъанды.

«КъМР-де инсанланы бир-бир къауумларына жашау журт ишлетирге жерни хакъсыз берииую юсюнден эмда КъМР-ни Жер кодексини 14-чю эм 17-чи статьяларына тюлениуе кийириую юсюнден» республикалы законну 2-чи статьясына тюзетиулеге къаралгъанды.

Анга тийишлиликде, юй ишлетирге хакъсыз жерни энчи аскер операциягъа къатышып, РФ-ни Жигити деген атха неда СВО-ну кезиуюнде батырлыкълары ючюн къырал саугъалагъа тийишли болгъанла алыргъа эркиндиле. Дагъыда энчи аскер операцияда жан берген неда анда алгъан къыяудан аушхан юйюрле да кийирилгендиле бу къауумлагъа. Юй бийче (башчы) экинчи юйюр къурамаса, аны акъылбалыкъ болмагъан неда 18 жыл толгъунчу сакъатлыкъ тапхан, неда билим бериу учреждениялада окъугъан сабийлери (23 жылгъа дери) болса, аладыла бу эркинликни.

Жерге иелик юйюрню хар бир сагъыш этигиз... Сёз ючюн, бизни элде 1400 чакълы бир арбаз барды, алай «Заманны» уа жаланда 50-60 юйюр аладыла. Газетде быллай болумну юсюнден материал окъуна чыкъгъан эди. Мени ол бек сейирсиндиргенди. Ол шартла бизни уллу кёллюлююбюзню ачыкълайдыла.

Алайды да, келигиз, 2024 жылны биринчи жарымына жазылыугъа тири къатышып, алгъынгны кёрюмдюге жетдирейик жангыз газетибизни тиржиэм!

ГЕРГЬОКЪЛАНЫ Хызыр,
Яникой эл.

БИЗНИ ИНДЕКСИБИЗ – П 5893

Жазылыу-2024

Сансыз кёзден къарау аз да ушамайды

Хурметли жамауат! Сизни «Заман» газетибизни алыргъа чакъырама. Биогюнлюде ол тюрсюнлю чыгъады, хар инсан да анда бек иги материалла табаргъа боллукъду. Сюйюп окъуйма тюрлю-тюрлю хапарланы да. Тиражына къарасам а, жюрегим бек кыйналады. Нек? Биогюнлюде ол 1445 экземпляр болуп чыгъады. Муну аллында уа 1680 эди. 200-ден артыкъча аз жаздырыгъанбыз, таулула, бу жол.

Миллетибизни жангыз бир газети барды да, анга былай сансыз кёзден къарау аз да ушамайды. Халкъбызда хар 10 юйюрден бири окъуна жаздырса, тираж къаллай бир боллугъуну юсюнден кесигиз

Къабарты-Малкъар алманы иги кесегин Къазахстанга сатады. Быйыл озгъан айда биринчи кере Узбекистанга да 21 минг тонна чакълы ашырылгъанды.

Саулай алып айтханда, республика алмасы бла Красноярск крайны, Ханты-Мансийск автоном округу, Амур областыны эм башхаланы жалчытады.

Тыншына иги кесек алма жибериледи

Россельхознадзорну Шимал Кавказда управлениясындан билдиргенлерине кёре, быйыл тогъуз айгъа тышына жибериллик алманы 77,3 минг тонна чакълысы тинтилгенди. Ол былтыр бу заман бла тенглешдиргенде, 185 процентге жетгенди. Аны бла бирге быйыл экспортха 1081,8 тонна ашырылгъанды неда 1,6 кереге кёп.

Эл мюлк

Къуандырыча жетишимле

Быйыл Къабарты-Малкъарда аш-суу жарашдыргъан промышленностьда иги кёрюмдюле эсленедиле. Саулай алып айтханда, озгъан тогъуз айгъа сагъынылгъан продукциядан 104,6 процентге аслам чыгъарылгъанды.

Сагъынылгъан кезиуде кефирден – 27, къаймакъдан – 1,2, къыймаладан – 19 эм бишлакъдан бла хумуждан да 119 процентге кёп сатылгъанды.

Аны бла бирге тахта кёгетледен бла жемишледен да 5,7 процентге кёп консерва жарашдырылгъанды. Андан сора да, татлы ашарыкъла бла макаронла да быллтырдан кёбюрек къоратылгъандыла. Болсада ётмек бла булка бишириу а быллтыргъы кёрюмдюден артыкъ тюрленмегенди.

Туударланы бла юй къанатлыланы санына къошулгъанды

Шималкавказстатны эсеплерине кёре, быйыл Къабарты-Малкъарда эл мюлклени барында да малланы бла юй къанатлыланы санына 0,3, 1,3 эм 9 процент къошулгъанды.

Алай бла, бусагъатда мюлкледе бла арбазлада 272,1 тууар саналады, аладан 137,1 минги ийнекледиле. Къойладан бла эчкиледен да 415 минги барды. Юй къанатлыладан а 4,2 миллион чакълысы саналады.

Туударланы бла юй къанатлыланы иги кесеги неда 71,7 проценти энчи арбазлагъа жетеди. Сёз ючюн, ийнеклени – 69,0, уакъ малланы – 48,6 эм юй къанатлыланы 42,2 проценти энчи иеледе ёсдюрюледиле.

КУРДАНЛАНЫ Сулейман.

Ачыкъ ушакъ

Республикагъа оноу этиу Арада бардырылгъан тюзюнлей эфирге КъМР-ни транспорт эмда жол мюлк министри Аслан Дышеков къатышханды. Ол къараучуланы эмда ведомствону келечисини сорууларына жууапла бергенди.

Жолланы эм магъаналыларына биринчиден къаралады

2 бет

Адабият

Бу кюнледе бир къууанчлы хапар жокъларгъанды бизни: Москвада чыкъыр «Адабият газетни» 43-чю номерини бетлеринде бизни жерлешлерибизни чыгъармалары басмаланнгандыла. Ол аламат шарт болуп чыкъгъанды. Аллай белгили газетни «Россейни кёп тилли лирасы» деген бёлюмюнде бир бет бла жарымны Додуланы Аскерни назмулары алгъандыла.

Ахшы тёрени къайтара

3 бет

Сахна

Къулийланы Къайсын атлы Малкъар къырал драма театрны артистлерини спектакллерине окъуучуланы чакъырыу ахшы тёрге айланнганды. Кёп болмай аллай тюбешиу Хасанияны 16-чы номерли мектебинде окъугъан жашла бла къызла устазлары бла бирге театргъа келип, сахна оюннга къарап, зауукълукъ тапхандыла.

Кюлдюртен эмда сагъышландыргъан оюн

4 бет

Ачыкъ ушакъ

Республикагъа оноу этиу Арада бардырылгъан тюзюнлей эфирге КъМР-ни транспорт эмда жол мюлк министри Аслан Дышеков къатышханды. Ол къараучуланы эмда ведомствону келечисини сорууларына жууапла бергенди, бёлюмде бардырылгъан ишлени, аланы болжалларыны, келир кезиулеге умутланы юслеринден да айтханды.

- Аслан Заурбекович, жолланы жангыртыу жаны бла быйыл не зат этилгенини эмда келир кезиулеге умутланы юсюнден айтсагъыз эди.

- Быйыл Къабарты-Малкъар республикада бек кёп иш этилгенди, ала 120 чакълы объектде бардырылгъандыла. Кёпюрлени юсюнден айтсакъ, Заюковода бла Басхан шахарны къатында бирери, сора Какун элде, алача, аллай объект тап этилгенди. Келир жылгъа Огъары Малкъарда, сора дагъыда Майский шахарны бла Ново-Ивановское элни арасында бирер кёпюрню жангыртыргъа сюеби. Ишле шёндюледе окъуна башланадыла, черекледе суу азайгъаны себепли.

Жолланы юсюнден айтайым. Башында сагъыннганымча, быйыл жюз бла жыйырма объектде мадар этилгенди. Ишле бар районлада бардырылгъандыла, Зольск жаныннан баллан Терк районнга дери. Саулай алып тергегенде, битеу да 140 километрде жангы асфальт салыннганды.

- Хасанияда Атто улу атлы орамда къачан боллукъду асфальт деп сорадыла къараучула.

- Бу орам къыйынды десем, жукъ да айтмам. Анда ишлени июньда башлагъанбыз, кеслерин да белгиленген замандан кеч къалып алай. Ол нек болгъанды: анда коммуникацияланы (суу быргъыланы эмда канализация ызланы) алышыргъа тюшгенди. Энди ол ызлагъа элдегиледен ким сюйсе да къошулургъа боллукъду.

Бу орамны узунлугъу тёрт километр болады да, аны ючден биринден къалгъанында асфальтны биринчи къатын салып чыкъгъанбыз. Бу юнледе къалгъан кесегине да жаярыкъбыз. Дагъыда бордюрла салабыз, тротуарланы жарашдырабыз, юйлени алларына да асфальт сала барабыз.

Алай бла бу орамда машинала жюрюрча амал боллукъду. Анда асфальтны экинчи къатын а келир жылда кюн тохташхандан сора салыргъа дейбиз.

- Булунгуъа баргъан жолну уа къачан жангыртыргъа умут этесиз?

- Ол да бек магъаналы эмда кыйын объектди, кесини да узунлугу 24 километрди. Ары асфальт жол бир кере да болмагъанды. КъМР-ни Башчысы Казбек Коков РФ-ни Президентине тилек бла сёлешгенден сора ахча берилгенди. Ишле анда быйыл башлаггнгандыла. Биринчи кесеги чучхурлагъа дерди. Экинчиси уа – андан башлап элге дери 24-километрлик кесекди.

Шёндю жолну кенгертиу барады, аны бир-бир жерлерин он метрге окъуна жетдиребиз. Эсигизде эсе, анда эки машина бир бири къаты бла къыйналып ётген тар жерле окъуна бар эдиле.

Жолланы эм магъаналыларына биринчиден къаралады

Дагъыда Казбек Коковну буйругъу бла ол жол чыракъла бла жарыкъ болурча этерикбиз. Энди бизни адамларыбыз, къонакъла да чучхурланы къатында кече къоркъуусузлу айланалыкъдыла.

Алай бла чучхурлагъа дери созулгъан эккилометрлик участкану келир жыл май айгъа дери бошарбыз деп турама. Ары элге дери кесегини ишин – 2026, хайт десег а, 2025 жылгъа тамам этерге умут барды. Ол биттени бла республикада асфальтны болмагъан бир жол да къаллыкъ тюйюлдю.

- Благовещенка бла Чёрная речка эллени арасында жолну жангыртыргъа умут бармыды?

- Узакъ объектди ол, кеси да зыгъыр бла ишленген. Узунлугъу оноч километр чакълы болады.

Биз аны нек этмейбиз? Анда бир кюнню ичинде 300 чакълы машина барады. Республикада уа андан къайда магъаналы жолла бардыла: суткага 30 минг чакълы машина жюрюген аллайла.

Хау, муну да эсде тутабыз, алай аны эмда аныча объектлени заманы биринчиден магъаналы жолланы жангыртыр бошагъандан сора жетерикди.

- Герпегежни бла Хасанияны арасында жолну ремонту уа?

- Анга асфальт бир ненча кере салынгъанлыкъгъа, ол саулайда тапсыз халдады. Аны сылтауу – тюбю бентонит топуракъ болгъанындады. Ол а жолну чёкдюреди, ары-бери кёчюреди. Къалай-алай болса да, биз анга дайым къарагъанлай турабыз, тап халда тутабыз. Бир-бир тозургъан жерлерин зыгъыр къыоп тюзетгенбиз, жууукъ кезиуледе алагъа да асфальт салынырыкъды.

- Солдатская элден Ставрополь край жанына баргъан жол да тапсызды деп тарыкъгъанла бардыла...

- Тюзюн айтханда, ол алай осал халда тюйюлдю. Аны узунлугъу 46 километрди, кесини да келир жылгъа проектсмета къагъыпларын хазырларыкъбыз. Ызы бла жыл сайын бешишер километр жангыртып турлукъбуз.

Бу жол Росавтодорну мурдорлу сеть деген тизмесине киреди. Аны ючюн жангыртыугъа ахчаны андан алыргъа сюе эдик. Ол болмагъандан, энди кесибизге мадар этерге тюшерикди.

- Къыш келе турады, жолла анга хазырмыдыла?

- Бир-бир регионлада ол баллангъанды, бизге жетерге да кёп къалмагъанды. Министерствода жыл сайын тийишли план жарашдырабыз, битеу болгъан онгларыбызны ойлайбыз, техникабызны тергёмбиз, туз-юзмез къатышдан къыстырыкъ этебиз. Республикада жолланы узунлугъу юч минг чакълы километрди да, алагъа туз-юзмез жайгъан 56 машинабыз барды.

- Терк шахаргъа дери жолну жарытыргъа уа деймисиз?

- Эм биринчиден, биз чыракъланы шахарлада бла элледе орнатабыз. Биогюнлюкге алып къарагъанда, 200 чакълы километрде мадар этилгенди. Быйыл анга энтта да 90 километр къошулукъду.

Ол сорууга къаты жууап берсем а, сагъыныгъан жол шахардан тышында турады. Аны себелли аны заманы артда келликди.

- Аргуданны бла Терк шахарны арасында жолну жангыртыгъыз деп тилегенле да бардыла.

- Бу объектни узунлугъу оналты километрди, ол кеси да Росавтодорну сагъыныгъан тизмесиндеди. Андан эки жыл чакълы ахча сакълагъанбыз, ол берилмезлигин билгенден сора кесибиз къолдан келгенича мадар этерге кюреширикбиз.

Алай бла аны проекти хазырды, ишлени да быйыл башларгъа сюебиз. Жол юч ызлы угъай, тёрт ызлы боллукъду. Хар нени да 2025 жылгъа тамам этип бошаргъа таукелбиз.

- Жамауат транспортну ишини юсюнден соргъанла да кёндюле...

- Муниципалитетлени арасында жюрюген маршрутлада адамланы ташыу бла онтёрт предприятие юкрешеди. Бир эй неда шахар жокъду быллай транспорт жюрюмеген; жоллагъа юкн сайын 830-840 автобус чыгъады. Хау, хар не да ууз айтханча тап да болмаз, алай иш барады.

Талай жыл мындан алгъа Казбек Коков Черек эмда Чегем районлада болгъанында, адамладан бу жаны бла кёп тарыгъыыла эшитген эди. Ызы бла ол оноу этип, жангы автобусла сатып алгъанбыз, ала ол районлада эллеге жюрюйдюле.

Дагъыда алгъаракъда республика 400 миллион сом инфраструктура кредит алгъанды. Биз анга 44 автобус сатып аллыкъбыз, ызы бла Нальчикге маршрутлагъа саллыкъбыз.

- Нальчикден Нартаннга маршрут къачан ачыллыкъды?

- Аны бла байламлы аукцион бардыргъанбыз, ызы бла подрядчик да табылгъан эди. Алай ол августха дери ишлей кетип, андан соргъа уа хайбы чыкъмайды деген сылтау бла аны къойгъанды. Шёндю ол маршрутха жангыдан подрядчик излейбиз.

УЛБАШЛАНЫ Мурат
хазырлагъанды.

Сюзюу

Законланы билирге керекди, артда сокъуранмазча

Журналистлеге тюбешиуню мураталарын ангылата, УФАС-ны башчысыны къуллугъун болжаллы халда толтургъан **Гайыланы Рамазан** аслямлы информация органла рекламаны юсюнден законланы билирге, аланы сакъларгъа керек болгъанларын белгилегенди. Бу жыйылыу а, изямлени ангылатып, кемчиликлени болдурмаз мурат бла къураргъанды.

УФАС-ны башчысыны орунбасары **Залина Кунижева** реклама жаны бла законланы, алагъа этилген бузукъулукъланы юслеринден билдиргенди. Аланы жартысындан аслямы уа тюнонню сатыу бла байламлыдыла. Биогюнлюкде тютюн сатхан тюкенле кёбейгендиле. Ала уа продукцияларыны суратларын тагъадыла мекямларына. «Аны тюкенни вывескасына санайдыла, алай ол жангылычды, законнга кёре, ол тютюнню рекламасыды. Анга уа чекле салынмпдыла. Аслямлы информация органлада уа тютюнню, аныча никотини болгъан башха затланы, ичгини да суратын басмаларгъа жарамайды, аны ючюн жууапха тартылыргъа боллукъсуз»,-дегенди.

Экинчи жерде медицина жумушланы толтургъанда этиледие бузукъулукъла. Анализлени алгъанларын, медицина тинтиуле бардыргъанларын билдиргени кезиуде: «Тинтиулени аллында врач бла кенгеширгге керекди» деген жазыуну борчлу халда къошаргъа керекди. Алай бирде рекламаларында аны жазмай къоядыла.

Аслямлы информация органланы ишлеринде рекламаны юсюнден законланы хайырланыуну энчиликлерин журналистле Монополиялагъа къажау федерал службаны КъМР-де Управлениясыны келечилери бла бирге сюзгенди. Алай ушакъ ачыкъ халда бардырылыр, жууурзуракъ танышыр мурат бла уа бу жол тюбешиуню кафеледен биринде бардырырга оноулашхандыла.

Финанс жумушланы толтургъанда да болдурладыла аслям бузукъулукла. «Ахыр кезиуде бютюнда банкротлукъ бла байламлы кёпдюле ала. Орамлада, Интернетде аны юсюнден рекламаны кёре болурсуз. Аны окъуучан адам ахырда борчсуз къалып, хайырлы боллукъ сунады. Алай рекламада бу ишни низамын, ахыры не бла бошаллыгъын да билдирирге тиийишлиди. Ансыз законну билмеген инсанны жангылтыргъа боллукъдуда»,-дегенди ол.

Энтта ипотеканы жарашдырыргъа болушлукъ берген организацияла да этедие законлагъа бузукъулукла. Ала рекламаларында «Ипотеканы бир процентге жарашдырабыз» деп жазадыла. Алай келишимни битеу излемлерин, жашырын тёлеулерин, ала не заманда кёбейтилгенлерин букъдурып къоядыла. Законлагъа тийишлиликде уа, кредитни битеу излемлери, аны берген организация да ачыкъ болургъа керекдиле»,-дегенди Залина Кунижева.

Былтыр «Рекламаны юсюнден» законнга 18.1-чи статья кийирилгенди. Анга кёре энди, Интернетде бардырылгъан рекламагъа борчлу халда «Реклама» деп жазылыргъа эмда аны иеси ачыкъ этилирге керекди. Ол а Интернетде басмаланнган рекламаны эсепге алыр, законлагъа бузукъулукъланы ачыкълауну женгиллетир мурат бла этилгенди. Алгъын блогерле башха адамны жумушларыны юсюнден хакъ алып билдирген кезиуде жукъ да айтмай къойгъан эселе, энди уа «Реклама» деп борчлу халда билдиррге керекдиле.

Журналистле адамны кёлюне ушамагъан рекламаны, республикада реклама рынокну болумуну, гитче эм орталыкъ бизнесни предприятиялары юслеринден жазгъан кезиуде законланы излемлерини, бузукъулукъла ючюн жууаплылыкъны юслеринден соргъандыла.

Ахырында мындан ары да быллай тюбешиулени бардырыргъа, алада жамауатны жарсыгъан сорууланы сюзерге келишгендиле.

ТИКАЛАНЫ Фатима.

Учунуулукъ

Жашауу маданият бла бирди

Атмырзаланы Элеонора бла Май районну Александровская станицасыны маданият юйюне тынгылы ремонт этген конледе танышхан эдик. Сабийлени жырларгъа, тепсерге да къалай кёп салып юйретгенин кёре турдукъ. Сахнада къалай тебергге, жыры сабий къалай айтырга кереклисин ангылатып, олтуруп тургъанладан тюйюлдю. Терлегенлери да бара, сабийле бла тенг тепсеп чыгъар. Маданият юйню директору Жансюйланы Кулистаннга сорама, бу жаш адамны хар ишчи кюню быланмы ётеди деп.

- Ишге бек кёл салады. Кёресиз, сабийле да аны къалай сюйгенлерин. Артда сахнада жангылмай тепсерча, жырларча алай жюрютеди. 2018 жылда бизде иш излей келгенинде, аны мында къойгъаныбызгъа бир да чогъож тюйюлме,-дейди.

Элеонора жарашыулу юйюрде туугъанды. Аны атасы Мажит – таулу, анасы Елена орусду. Атасы шофёрду, анасы уа «Къабарты» крахмал заводда ишлейди. Фахмулу къыз гитчелигинден юйюр байрамла болурун ашыгъып сакълагъанды. Ата-анасын, эгечин бла къыздашын ыразы этерге назмуланы, жырланы кёлден билип, биринчи къараучулары да ала болуп, маданиятха жолу алай башланнган эди.

Хар нени да билирге, кеси этерге сюйген къызчыкъ мектепде окъугъанында, болгъан кружокланы барына да жюрюгенди. Энди, шахардагъы сабийлеча, тынгылы жерледе юйренмегенликге, кеси билим алгъан жерде «жулдузгъа» саналып тургъанды. Артда Нальчикде педагогика колледжде да жырлагъаныны, тепсегенин къоймагъанды. «Студент жаз башы» фестивальгъа, башха конкурслагъа да тири къатышып тургъанды. Колледжни бошагъанлай, КъМКъУ-гъа да киреди.

Алай эрге чыкъгъаны себепли, окъуун бардырыр онгу болмай къалады. Юч сабийни да ёсдюре, Прохладна районну Восточное элинде жашайды. Элни администрациясында жаш тёлю политика жаны бла специалист, ызы бла уа маданият юйде художестволу тамата болуп ишлегенди.

Туугъан элине къайтханда уа, алгъа Маданият юйде хореографны къуллугъун тамамлай турду. Бу жаны бла курсланы бошап, диплом да алады. Элеонора биринчи жыйгъан тепсеу къауумгъа «Смайлики» деп атагъан эди шёндю телефонладан айырылмагъан жаш тёлюге келишген ат. Ансамбль къуралгъан заманда сабий садха жюрюген тепсеучюле энди мектепни башланнган классларыны окъуучуларыдыла. Тепсерге сюйген сабийчикле Прохладный шахарда бардырылгъан «Танцующий город – 2023» регионла аралы фестивальгъа къатышып, диплом алып къайтхандыла.

Биогюнлюкде Атмырзаланы Элеонора станицаны Маданият юйюню художестволу башчысыды. Сабийлени жырларгъа юйретеди, алай тепсеучюлерин да унутмайды. Къыз юйреттен жаш жырчыладан бири Ева Столярова, эришиулеге къатышып, атыйы айтыра башлагъанды.

Юйюрню, сюймекликни эм кертичликни кюнюнде станицаны администрациясыны башчысы Вера Чепцова тутхучу юйюр къураргъанлары, тынгылы сабийле бла туудукъла ёсдюргенлери ючюн, Элеонораны атасын бла анасын грамотала бла саугъалагъанды.

Май районну администрациясы ёсюп келген тёлюню ёсдюрюуде къыйыны ючюн «Ананы кюнюнде» къызгъа ыспас этгенди. Культурада ишлегенлени байрамларын белгилеген кюн а Элеонораны Май районну администрациясыны сыйлы грамотасы бла саугъалагъандыла.

Кесини сабийлери да иги окъугъанлары бла аналарын къуугандырадыла. Эки жашы да музыка школну бошагъандыла. Бири – къобузну, башхасы фортепианону согъадыла. Аланы эгечлерини уа шёндю музыка школда окъуй тургъан кезиуюдю.

Районда КъМР-ни 100-жыллыгъын белгилегенде, Элеонора «Таулу къош» къураргъа къаллай бир кыйыын салгъанын кесим да кёргенме, ол ючюн сабийчиклени фахмулулукъларына да ол кюн тюшюнгенме. Атмырзаланы къызыча, юйретиучюлери болгъан сабийле атларын алыкъа кёп эришиуледе айтдырырла.

АБУ улу А.

Росгвардия

Жигитге – эсгертме къанга

Чегем районну Мир элинде Кишиликни ордени бла саугъаланнган сержант Этезланы Ануарны хурметлеу жумушла бардырылгъандыла. Ол энчи аскер операцияда борчларын толтура жан бергенди. Ануарны эсгериу ишлеге аны биргесине къуллукъ этгенле, нёгерлери, жууукълары, районну власть органларыны келечилери келген эдиле.

Росгвардиячы жашагъан юйге аны аты бла эсгертме къанга салыннганды.

«Бюгюн биз аскерчи нёгерибиз Этезланы Ануарны эсгеребиз. Ачыуубузну ангылатырча сёзлени тапхан къыйынды. Ол эсибизде ёмюрлеге къаллыкъды»,- дегенди аскер бёлюмню командирини аскер-политика жаны бла орунбасары Сергей Беляев.

Ахырында жыйылгъанла аскерчини хурметине бир минут шумсуз тургъандыла эмда къангагъа гюлле салгъандыла.

ТИКАЛАНЫ Фатима
хазырлагъанды.

Жоралау

Мечиланы Къзимни хурметлей

Малкъар адабиятны мурдорун салгъан закий жазыучу Мечиланы Къзимни хурметине эркин тутушуудан эришиу, жыл сайын къурала, тёрели болгъанды, быйыл ол бешинчи кере бардырылады. Анга Москвадан, Санкт-Петербургдан, Ставрополь эм Краснодар крайладан, Ленинград, Ростов эм Самара областьладан, Дагъыстандан, Ингушетиядан, Адыгеядан, Север Осетия-Аланиядан, Къарачай-Черкеседен, Чеченден, Ямал-Ненец автоном округдан, бизни республикадан эм талай башха субъектден 16 жыллары толмагъан умутландыргъан гёжефле къатышадыла.

Эришиуню къуучанчлы халда ачылыууна сыйлы къонакъла – къадий, Къабарты-Малкъарны муфтийини биринчи орунбасары **Мисирланы Хызыр**, Къзимни туудугъу **Мечиланы Таука**, спорт министрни орунбасары **Аналаны Аслан**, «Заман» газетни баш редактору **Къонакъланы Хасан**, Черек районну администрациясыны башчысыны орунбасары **Уяналаны Азрет**, поэт, Татарстанны культурасыны сыйлы къуллукъчусу **Бегийланы Абдуллах**, Эверестте эки кере ёрлеген айтхылыкъ альпинист **Ёлмезланы Абдул-Халим** – келгенди.

Спортчулагъа, къараучулагъа да, эришиу башланыны аллында, закий жазыучуну жашау эм чыгъармачылыкъ жолуну, ол халкъын къалай сюйгенини юсюнден къысха айтылгъанды. Къзим адамлыкъны, жашауну магъанасыны, жашауну бла ёлюмню, инсанны бу дуниада не борчлары болгъаныны, жашлыкъны бла къартлыкъны юсюнден сагъыш этгенди, чыгъармачылыгъында огъурлулукъгъа, сабырлыкъгъа чакъыргъанды, адамланы азат эм насыплы болуп кёрюрге излегенди.

- Мамырлыкъ эм огъурлулукъ барыбызгъа да. Эркин тутушуудан Мечиланы Къзимни хурметине аталгъан эришиу ахшы тёрете айланнганды. Ол жангыз да жазыучу тюйюл эди, ол динни терен билгенди, адамлыгъы бла бюгюнлюкде да барыбызгъа да юлгюдю. Аны аты ёмюрлеге къалгъанды, мында эришген гёжефлеге да атлары адамланы эслеринде алай сакъланырын, хорламлы болуларын тежейме, - дегенди Мисирланы Хызыр, жыйылгъанланы алгъышлай.

Спортчулагъа хорлам Аналаны Аслан бла Бегийланы Абдуллах да тежегендиле. Ала, турнирге къатышханланы саны жылдан-жылгъа ёсе барганын, аны географиясы кенгергенин белгилеп, адамлыкъны, Къзимча багъаларларын насийхат этгендиле. Таука уа бу эришиуле жаш гёжефлеге бютюн уллу жетишимлеге жол ачарларын тежеп, аны къурагъанлагъа, анда тутушханлагъа да ыразылыгъын билдиргенди.

Алгъышлаудан сора къысха концерт кёргюзтюлгенди, ариу жырлары бла Тёппеланы Алим, Мусукаланы Руслан, Занкишиланы Марат, тепсеулери бла «Насып» ансамбль жыйылгъанланы кёллерин кётюргендиле. Ызы бла эришиуню къураргъа себеллик этгенлеге эсде къалырча саугъала бла ыразылыкъ къагъытла берилгендиле.

Эришиу юч кюнню бардыриллыкъды, къагъанла майдалла, кубокла эм чемпион бел баула бла саугъаланырыкъдыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.
Суратны **МАМАЙЛАНЫ Алий** алгъанды.

Адабият

Ахшы тёрени къайтара

1990 жыллада къырал низам тюрленнгенли, поэтлерибизни бла жазыучуларыбызны китаплары ара шахарда, алгъанча, терк-терк чыгъып тургъандыла деп кууанырча болмагъанбыз. Отуздан артыкъ жыл алай бла озгъандыла. Бу арт кезиуде миллет адабиятлагъа кёз къарам тюрлене башлагъаны тура болуп турады. Ол ишде оноу жеттенле, къыралда бирлик болсун деп кюрешгенде Россейни уллулугъу, сейирлиги да анда жашап тургъан халкъланы барыны да маданиятларындан, адабиятларындан, санатларындан, жашау этген хунерлеринден, адеп-къылыкъларындан къуралады деп, ол оюмгъа келип тохтагъандыла. Алай бла хар бир миллетни бетин чыгъаргъан затлагъа энчи зс бёлюп башлагъандыла.

Бир ненча жыл мындан алда Звенигородда кёчюрмечилени уллу семинарлары болгъан эди. Анда кёп жылланы Россейни Президентини Администрациясына таматалыкъ этип тургъан, бийик къырал къуллукълада ишлеп келген, малкъар халкъгъа кёчгюнчюлюк терс даула бла этилгенин белгилеп, Борис Ельцинни кечгинлик къагъытын келтирген, 1997 жылдан бери Социал-экономика интеллектуал программаланы фондуну председатели, Кёчюрмечилик институтну советини да таматасы Сергей Филатов таматалыкъ этген эди.

Анда жыйырма тилде – тюрк, финн-угор, урал эм шимал какаса тилледе жазгъанла жыйылгъан эдиле. Анда ол тилледе жазгъанланы оюмлары орус тилге кёчюрюлюп, кенг жайылыргъа кереклиси сюзюлген эди. Сергей Александрович: «Халкъланы араларында битеу къаугъала бир бирни маданиятлагъа

рын, адабиятларын, санатларын, жашау болумларын, минг жылла бла къуралгъан адет-тёрелерин билмегенден чыгъадыла. Шимал Кавказ дегенде, бизни адамлары-бызны эслерине Пятигорск, Эльбрус, башха таула бла шишликле тюшедиле. Андан башха кёпле жукъ билмейдиле. Кертисин айтханда уа, анда бек ариу, терен маданиятлары болгъан уллу халкъла жашайдыла. Аланы юслеринден биз жаланда ол заманда билликбиз, ол халкъланы назмучуларыны, жазыучуларыны чыгъармалары орус тилде басмаланып, ала бла шагъырей болсакъ», – деген эди.

Сергей Александровични ол оюмун Россейли жазыучуланы бла китап чыгъарыучуланы ассоциацияларыны кёп болмай Нальчикге келип кетген келечилери да белгилегендиле. Ол былтыр кесини къыйынына кёп миллетни Россейден барсын жазыу ишлени араларында сайлап, сегиз китап чыгъаргъанды. Аладан экиси бизни жазыучуларбызныдыла: Мусукаланы Сакинатны «Учсанг, къоркъургъа жарамайды» деген хапарла жыйымдыгъы бла Зарина Кануковны «Жюрегими жомакълары» деген аты бла назмула жыйымдыгъы.

Бюгюн ол ассоциация жаш жазыучулагъа болушлукъ берируню тюзге санап, аны бла кюрешеди. Кёп болмай бизде, Нальчикде, багъан семинарлагъа Россейни жазыучуларыны союзуну советини таматасы, М. Горький атлы адабият институту устазы Михаил Попов, Жазыучуланы союзуну Миллет адабиятла жаны бла советини председатели, поэт Валерий Латынин, къара сёзню усталары Дмитрий Данилин, Ольга Новикова, Вера Богданова, Инга Кузнецова эмда Элина Сукова къатышхандыла.

Москвадан келген назмучула, жазыучула миллет къалам къарындашлары бла бир бирни билип ишлеуню баш борчха салгъандыла. Ол кюлларына къалам алгъан жаш адамлагъа уллу болушлукъду. Алай а сынаулу жазыучула да излейдиле аланы сёзлери эшитилирин.

Бу кюнледе бир кууанчлы хапар жокълагъанды бизни: Москвада чыкъгъан «Адабият газетни» 43-чю номерини бетлеринде бизни жерлешлерибизни чыгъармалары басмаланнгандыла. Ол аламат шарт болуп чыкъгъанды. Аллай белгили газетни «Россейни кёп тилли лирасы» деген бёлюмюнде бир бет бла жарыны Додуланы Аскерни назмулары алгъандыла. Ала «Дуниялыкъны акъылманлыгъы» деген ат бла бериледи-ле: «Насыпха жол», «Эки толкун», «Жол кёрмейме», «Бомба», «Кезиу», «Танг», «Эсимде тюйюлсе...», «Сени жазынг....», «Къар хапула», «Чересле», «Жылла ётселе да...», «Анама», «Кече...». Назмуланы орус тилге Игорь Соколкин кёчюргенди.

Кёчюрмелени юслеринден айтханда, бу назмуланы ана тилибизде, орус тилде да окъугъанла багъа бичерле, алай а алада авторну ауазы, аны къайгъы этдирген дуния къайгъыла сакъланнганларын энчи белгилерге боллукъду.

Дагъыда «Адабият газетни» бу номеринде къабартылы жазыучула Мадина Хакуашеваны «Ыннамда», Светлана Алхасованы «Ванечка» деген хапарлары басмаланнгандыла. Аланы жазыучу къызла орус тилде жазгъанлары белгилиди.

Газетде поэтни, жазыучуланы жашау эм чыгъармачылыкъ жолларыны юслеринден къысха айтыула да бардыла.

Алай бла белгили «Адабият газетни» юч бети къабартылы бла малкъарлы авторлагъа берилгенди. Бу шарт а халкъыны атындан керти сёз айтыргъа итинннген къаламкъарындашланы байламлыкълары не къалабалада да юзюлмегенлерини, жангыра, кючлене тургъанларыны шагъатыды.

КЕРТИЛАНЫ Сакинат.

Тёгерек стол

Чурумла, аны сылтаулары да ачыкъланнгандыла

«Иш кёллю Россей» жамаат организацияны Къабарты-Малкъарда бёлюмю республиканы Парламентинде Жаш тёлю палата бла бирге «Кадрла бла жалчытыу: чурумла эмда аланы тамамлау жоллары» деген темагъа «тёгерек стол» бардыргъандыла. Ол кеси да организацияны «РРО Кадры» тематика проектини чеклеринде къуралгъанды.

Жыйылгъанланы алларына чыгъып, биринчиден «Иш кёллю Россейни» бёлюмюню башчысы орунбасары Таумызраланы Салидат сёлешгенди. Бюгюнлюкде бизни республикада кадрла бла жалчытыуда къаллай чурумла болгъанын туура этгенди ол. Аладан бири – саулукъ сакълауда, билим бериуде эмда инфраструктура бёлюмде билимни ишчиле жетишмегениди. Ол оюм этгеннге кёре, ана баш сылтаун жаш адамла социал сферада усталыкъланы сайларгъа сюймегенлеринде кёрюгге тийишлиди.

Жаш тёлю палатаны урунуу, иш бла жалчытыу эмда социал политика жаны бла Комиссиясыны башчысы Газаланы Ачемез а ишчини бла иш бериучюню арасында тюзлюкге, тенгликге эмда экилерини да сейирлерине сакъ болуугъа таянннган байламлыкъла къураргъа керекликине зс бургъанды. Алай болурча уа, ол айтханыча, урунгган адамны сейирлерин толтуруу эмда иш бла жалчытыннны борчларын тамамларгъа кёллендириу жаны бла законла чыгъаргъырга себеплик этерге тийишлиди. Дагъыда бузукълукъларгъа бек уллу зс бурургъа.

Организацияны келечиси, «Маяк» санаторийни башчысы Мамайланы Галина санатор-курорт бёлюмде кадрла жаны бла къаллай чурумла болгъанынны юсюнден хапарлагъанды, кесини сынамы бла шагъырейлендиргенди эмда жаш адамланы ары экскурсиягъа чакъыргъанды.

Корпоратив эмда медицина юрист, консалтинг агентствону башчысы Галина Язева ишге официал халда орналыу не жаны бла иги болгъанын туура этгенди, келишим къурауну магъанасын чертгенди, кесини ишини юсюнден да хапарлагъанды.

HR-специалист Толгъурланы Марьям ишчилени къаллай табаргъа боллугъуну юсюнден айтханды, организацияны келечиси Юлия Зотова уа жыйылгъанланы Жаш тёлю бизнес-школда предпринимательствогъа юйретеннгери бла шагъырейлендиргенди эмда келир жыл ары къатышыргъа чакъыргъанды.

УЛБАШЛАНЫ Мурат хазырлагъанды.

Къонакъбайлыкъ

«Жюрек халаллыкъ, намыс-сый да тапханма сизде»

Бизни республиканы тауушлукъ табийгъаты, ариу хаулары, саулукъ берген гара суулары не заманда да кеслерине тартханлай тургъандыла. Аны ючюн болуп, бери солургъа жыл сайын кёп адам келеди. Аланы араларында уа алимле, артистле, жазыучула, поэтле, алгъынны СССР-ден башлап шёндюгю Россей Федерациясы регионларына дери да – республикабызны жокъламагъан жокъду.

Аланы бир къауууму бла ушакъ этгенимде, ала солуп, саулукъларын да кючлендирип, зауукълукъ да алгъанларын айтхандыла. Аладан бири Нальчикде санаторийде солугъан Борис Николаевич Миронову. Ол Санкт-Петербургну къырал университетини преподавателиди, тарых илмуланы докторуду, профессорду. Мында солугъан кюнлерини юслеринден ол былай айтханды:

«Мында танышларын кёпдюле, жууукъларым да бардыла. Аны айтханым, бу жол келгеним биринчи тюйюлдю. Сизни республикагъызда жашагъанланы кюнакъгъа, таматалагъа намыс бере билгенлерин жаратама. Шуёхлукъ, ачыкъ жюреклилик неден да багъалыдыла манга. Санкт-Петербургча, Москвача уллу шахарлада адамланы къылыкълары, кеслерин жюрютюулери да башха тюрлюдю. Анда бир-бирде бек ийги генгленринги саулугъун, эсенлигин, къалай тургъанын, не ишлегенин сорургъа заман табылмай къалады: хар ким да ашыкъгъанлай, чапханлай.

Дагъыда эсирип айланнганланы, тиширыугъа аман айтып жюрегин къыйнагъанны неда башха миллетденсе деп, хыны этгенни кёрмегенме. Сорлугъунг болса, жик-жиги бла айтып берирле, бирде уа ашырып окъуна барырла. Шахарны да жаратханма, быйыл жыйырма кюн солугъан эсем, экинчи жыл бир айгъа келир умутум барды. Юй бийчеми, туудукъларымы да алып келирге кюреширикме.

Санкт- Петербургда кёпле Кавказны къалайында да кюн сайын къауугъала бола тургъан сунадыла. Кёпле Нагорный Карабах бла Юг Осетия Закавказье, Нальчик бла Владикавказ неда Махачкъала уа Шимал Кавказ болгъанларын билмейдиле. Кесими юй бийчем окъуна Нальчикге барырыма артыкъ ыразы да тюйюл эди. Алай барсам, анга да, ишчи нёгёрлериме, танышларыма да мында къалай ыразалы, аламат да болгъанын айтырыкъма».

ДАЛХАТЛАНЫ Марзият жазып алгъанды.

2023
УСТАЗНЫ БЛА НАСИЙХАТЧЫНЫ ЖЫЛЫ

«Окъуучуларымы айтылгъан сёз неге келтирлигин оюмларгъа юйретеме»

Яникой элни орта школуну устазы Афашокъаланы Сюлеменни жашы Исмайыл кёп жылланы математикадан, физикадан, черчениядан, сурат ишлеуден, географиядан да дерсле бергенди, сабийлеге шахматланы сейир дуниясы бла шагъырей этдирип, алагъа сюймеклик туудура билгенди. Бу кюнледе бизни штатда болмагъан корреспондентибиз Мызыланы Мухажир аны бла ушакъ бардыргъанды.

– Исмайыл Сюлеменович, сизни устазлыкъны сайлауугъузгъа, баям, кёп жылланы эки элни да сабийлерине къара танытхан, анагъыз Маржан болур эди?

– Хау, тюз айтаса. Бек биринчиден, анам себеплик этгенди бу ызны сайлауума. Аны дерслеринде сабийчикле анга кёзакълай тынгылагъанларын кёрюп, сора аны китапларында ариу, сейир суратларына къарап, бу усталыкъгъа алай бла тартынннганма. Андан сора да, экиге айланнган згечлерим, анамы къарындашындан тууганла Къалабекланы Нафисат бла Айшат да бу усталыкъгъа кёлленнген эдиле.

Атамы жанындан алгъанда, аны згечлери, къарындашы да устазла эдиле. Алайды да, устазлыкъ къанынызда, дерге боллукъду...

– Сиз окъутханланы аларында устазлыкъ ишни сайлагъанла бармыдыла?

– Школда 48 жыл ишлегенме. Хау, мени жолум бла барып, устазлыкъ ишни сайлагъанла бардыла. Математикадан устазла Гегланы Лидия Исхаковна (жаннетли болсун), Улбашланы Халимат Магомедовна, Журтубайланы Фатима Исхаковна физикадан устаз. Была, менича, математика, физика жаны бла устазлыкъны сайлагъандыла. Сурат ишлеу, дизайнер усталыкъны сайлагъанла да болгъандыла.

– Шахматлагъа сюймеклигигиз къалай башланнганды?

– Анамы къарындашы Къалабекланы Мухажирден юйренип башланнганды шахматлагъа жолум, сюймеклигим да.Окъуган заманымда жашла бла ойнап, бу оюнну жашырынлыкъларына юйреннгенме. Школда ишлеген заманымда 1983-чю жылдан бери бу оюндан кружок бардырама. Мен юйретенледен биринчи разряд алгъанла да болгъандыла.

Чегем районда Яникой школну командасы биринчи-экинчи жерледен тюшлегенди жыйырма жылны ичинде. Республикалы даражаны айтханда Жантудууланы Назирни къызы Амалия биринчи жерлени ала тургъанды. Башкаладан да иги кёрюмдюле кёргюзтгенди команда. Шахмат оюнну баш магъанасы мен сабийлеге сингдиррге кюрешген, жашауда, шахматладача, бир талай атлам алгъа сагъыш этерге, айтылгъан сёзюнгю ахыры къалайгъа келлигинангыларгъа юйретеме.

– Юйюрюгюзню юсюнден айтсагъыз эди? Сизни юй бийчегиз Газаланы Марзият да кёп жылланы биологиядан устаз болуп ишлегенди.

– Хау, биз устазланы юйюрюбюз, дерге боллукъду. Юй бийчем да кёп заманны биологиядан окъутханды, билим бергенди сабийлеге. 1987-чи жылдан бери бир юйюр къурап жашайбыз. Эки жаш ёсдюргенбиз – Мусса бла Исламны. Ынналарны къыйыны уллуду аланы ёсдюрюуде, ала ынналарын эслеринде тутадыла, унутмайдыла. Экиси да бизни университетни ПГС бёлюмюн бошагъандыла, инженер усталыкъ алгъандыла. Ол жаны бла энчи фирма къурап ишлейдиле. Мусса юйюр къурагъанды, Аллахны ахлыылгъы бла эки туудукъчугъубуз да барды. Нальчикде жашагъанлыкъгъа, бизни терк-терк жокълайдыла, солуу кюнлеринде келедиле. Хар аппагъа бла ыннагъача, бизге да туудукъла келселе, балхам жакъгъанча кёрюнеди.

– Сизни акъылыгъызгъа кёре, билим бериу система Совет Союзну заманындамы огъесе шёндюмю игиди? ЕГЭ-гъа кёз къарамыгъыз а къалайды?

– Мени акъылыма кёре, Совет Союзну заманында система игирек эди. Дерсни бериуню амалы да, сабийни тюз жолгъа салыу, юйретиу да. Ол заманда, билим бергенден сора да, жамаатха жараулу адамла хазырлауну магъанасы уллу болгъанды. Китап окъургъа да уллу зс бурулуучу эди ол заманда. Бошдан айтылмагъанды битеу дунияда китап окъууда бизни къырал биринчи эди деп. Байлыкъгъа да китапла, билим саналгъандыла.

Шёндюню юсюнден айтханда, технология жаны иги болгъанды, компьютерле бар, интернетни болушлугу бла кёп зат этиледи. Алай, жарсыугъа, китап аз окъулады. ЕГЭ -ни юсюнден айтханда, ала кереклисича тап бардырылсала, аны да хатасы жокъду. Аны берген жаш адамны талай жерге кирир онгу болады.

Изеу

Тарых унутулмазча

1942 жылда Черек тарында ёлген мамыр эллилеге деп Туура-Халадагъы межгитни къатында эсгертме ишлене турады. Аны къурулушун, элли жашла къатышып, «Элитстрой» чекленген жууаплылыгъы болгъан бириги бардыранды.

Элде ташдан хуна къаларгъа уста къурулушчу Нёгерланы Байрамукъ бу тарых магъанасы болгъан эсгертмеге хар ташны жерин табып, алай салады.

Ары дери уа жашла, Саутну межгитини арбазын тап халгъа келтирип, ким да бюсюрерча этип кеттендиле.

Суратны **МАМАЙЛАНЫ Алий** алгъанды.

Акъ халатлыла

Ангылап этилген сайлау

Батырбекланы Хадисни къызы Жаннета жаш болгъанлыкъгъа, биргесине ишлегенлени, саусузланы араларында да намысы-сыйы жюрюйдю. Ол Нальчикде республикалы клиника больницаны реанимация бёлюмюнде ишлейди.

Таулу къызны юсюнден жазарыгъымы алгъадан билдирмегендиле. «Алайсы, - дегендиле аны таныгъанла,- минг сылтау табар, интервью бермез ючюн».

Врач усталыкъны ол бошдан сайламагъанды. Анасы Разият Кёнделенде, Тырныауузда да медсестра болуп кёп жылланы ишлегенди. Анга къарап, тогъуз классны бошагъандан сора, Нальчикде медицина колледжге киреди. Андан сора уа Тырныауздагъы больницаны сабий бёлюмюнде медсестра болуп ишлегенди, билимин андан ары ёсдюрюр муратын а къоймагъанды. Алай бла КъМКъУ-ну медицина бёлюмюне киреди. Анда окъуй тургъанлай, аптекада да ишлейди, эрге да барады.

– Алтынчы курсда уа къайда ишлеригими юсюнден сагъыш этеме, – дейди Жаннета.- Практикабызны кезиуюнде анестезиологияны, терк болушлукъ бериуню амалларын да кёргюзте эдиле. Ма ол заманда анестезиолог-реаниматолог боллугъуна тюшюннгенме. Жашауну бла ёлюмню ортасында болгъан адамгъа болушлукъ этип, халин мардагъа келтириу кёллендиргенди мени ол усталыкъгъа.

Къыйын эмда жууаплы ишни бардыргъанлы алай кёп болмайды. Алай терк юйренггенди, сынау да жыйышдырыргъа жетишгенди. Алай биринчи жыллары уа, сёзсюз, къайгъылы эдиле.

– Саусуз ючюн къоркъгъаным дайым биргеме эди,- деп эсгерди врач. – Дарманланы тюз бере болурмамы деп, арсарлы болсам, биргеме ишлеген сынау врачладан сорургъа уялмагъанма. Алай бла аз-аздан усталыгъымы ёсдюре барганма.

Саусузла ючюн тынгысызлыгъ а юйюме кетсем да тынчайтмагъанды мени. Телефон бла сёлешип, саусузну халын билип тургъанма. Бирде уа солуу кюнлеримде окъуна, тёзалмай, реанимациягъа келгенме. Бюгюнлюкде да ишим, жашауум да ол халда барады,- дейди Жаннета.

Ол усталыгъын, билимин да дайым ёсдюреди. Владикавказда институту да къызыл дипломгъа бошагъанды. Аны бла да чекленип къалыргъа айтмайды, усталыгъын андан ары ёсдюре, хирург болургъа сюеди. Юйде уа – баш иеси, жашы, къызы да. Насыпха, Локияланы Альберт ангылагъан адам болуп тюшгенди. Ол Жаннетге окъургъа, билимин ёсдюрюргге бир кюнде да чырмаулукъ этмегенди.

Батырбекланы тукъумдан результиликада, андан тышында да атларын айтдыргъан врачла кёп чыкъгъандыла. Жаннета да аладан артха къалыргъа сюймейди. Медицинада ишин сабийлеге багъыудан башлагъан къыз, сёзсюз, аны да андан ары бардыраллыкъ эди, алай башха усталыкъны сайлагъанды. Ол, айтханыбызча, реаниматолог-анестезиологду.

Реанимацияда ишни къыйынлыгъыны юсюнден айтыр кереклиси болмаз. Суткагъа отуз эки сагъатны аягъы юсюнгде турургъа тюшеди. Аны уа тиширыула угъай, эр кишиле да кючден кётюраладыла. Жаннет а, анга да къарамай, ишин андан ары бардырыргъа айтады.

– Хау, ишим къыйынды. Кюн сайын амалсыз саусузланы, аварияргъа тюшгенлени да бери келтиредиле. Болсада ишими башхагъа алышаллыкъ тюйюлме. Мени борчум саусузгъа эс тапдырыуду. Къыйналып тургъан саусуз кёзлерин ачып къараса, къуанчыбызны чеги жокъду, – дейди Жаннет.

Бир жол больницагъа уллайгъан адамны келтиреди. Ол комагъа тюшюп эди. Аны кёрген жашарыкъ сунмагъанды. «Сау кюнню бла кечени аны къатындан кетмей турдукъ. Андан сора юйюме кетеме, эки кюнден ишге къайтып келгенимде, къарт, олтуруп, ашай тура эди. Аны кёргенимде, жилямукъларым кеси алларына акъгъандыла. Ол кууанчлы жилямукъла эдиле. Ма бюгече да беш къыйын саусузубуз бар эди. Аладан бири тап халгъа келгенди, тёртюсюню да аталары

жокъду. Олду манга ишимде уллу къууанч, – дейди Локияланы келинлери.

Жаннетни къыйын ишинде, баш иесинден сора да, къайын анасы, кесини анасы да уллу болушлукъ этедиле. Болсада юйге келирин а къызы, жашчыгъы да ашыгъып сакълайдыла. Бирде уа къоншулары да сакълайдыла. Алагъа да ол заман, жапсарыр сёз, дарман да табып, болушлукъ этерден артха турмайды.

Жаннета юй бийчени, ананы, келинни, къызны, згечни да борчларын тынгылы толтурур ючюн къалмайды. Аны бла бирге уа аны юйюнде, ишинде да тизгинсиз болуп неда халаты чыммакъ болмай кёрмезсе.

– Кёнделенден жюрюйме ишге. Бирде кече узунуна кёзюнгю къысмай чыгъаргъа тюшеди. Юйге уа барыргъа керекди, сабийле сакълайдыла. Аны себепли машина жюрютюрге да юйренгенме, – дейди Жаннета.

Юйде, больницада да иши кёп болгъанлыкъгъа, ол тюрлю-тюрлю конференциялагъа барыргъа да заман табады. «Бюгюнлюкде алайсы жарамайды, нек дегенде медицина техниканы, багъыу амалланы, дарманланы да жангылары чыкъгъанлай турадыла.

Сау болсун, бёлюмню тамата врачы Хасанбий Мухамедович Кетов мени бек ангылайды, ишимде болушады, мени кёп затха юйретгенди. Коллективибиз да бек игиди, медсестрала да ишлерин билген адамладыла. Аллай коллективден кетеригинг келмейди», – деп, ышарады врач.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Сахна

Кюлдюрген эмда сагъышландыргъан оюн

Къулийланы Къайсын атлы Малкъар къырал драма театрны артистлерини спектаклялерине окъуучуланы чакъырыу ахшы тёрете айланнганды. Ол а ёсюн келген тёлюню адеп-къылыкъгъа, адет-тёреге, илге да юйретиуде уллу магъананы тутады. Кёп болмай артистле бла аллай кезиулю тюбешиу болгъанды. Хасанияны 16-чы номерли мектебинде окъугъан жюзге жуукъ жаш бла къыз устаслары бла бирге театргъа келип, белгили артист Мызыланы Аубекир Токумаланы Жагъафарны чыгъармасына кёре салгъан сахна оюнна къарап, зауукълукъ тапхандыла. Анга уа спектаклден сора окъуучуланы бла устазланы айтханлары шагъатлыкъ этеди.

«Театрны эртгеден бери да жокъламай тура эдим да, бюгюн керти да солуп, уллу зауукълукъ алып барама. Кюлкюлю оюн, сагъышларынгы чачады. «Байкелин» осал къылыкълы адамны аламат ачыкълайды, ол санда аны жутлугъун да. Оюнну баш магъанасы, мен оюм этгенден, буду – байлагъа сукъланып жашагъан ёмюрюн жарлылыкъда ётдюреди. Токумаланы Жагъафар бу хапарын иги кесек жыл мындан алгъа жазгъан эсе да, ол бусагъатдагъы жашаугъа да келишеди. Байлыкъдан башха жукъ кёрмегенлеге бюгюн да тюбей турабыз. Мен спектаклни баш жигитин ойнагъан Жангоразланы Фатиманы бек жаратханма, ол керти да адам ийнанырча, аламат ойнагъанды», – дегенди класс башы Темукъуланы Нюржан Коккаевна.

– Бюгюн башха жумушум бар эди, алай театрны сайлагъанма. Бир да сокъурланмайма. Сейирлик сахна оюн. Къаллай бир зат кёрдюм, мен билмеген ненна таулу сёз эшитдим. Биётонда бег а Шауаланы Орусбийни ойнагъанын жаратханма. Алай башха артистле да аламат уста ойнагъандыла. Тюз да жашаудача. Классыбызда къызларыбызны бла жашларыбызны кёллери кётюрюлгенлерин кёргенме. Бир тюрлю сылтаула бла театргъа келмей къалгъан тенглерибизге хапар айтырыкъбыз, – дегенди 8-чи классны окъуучусу Холаланы Далхат.

– Жангоразланы Фатима Заржанны сыфатын, ич дуниясын алай толу ачыкълагъанды! Башха артистлерибиз да, ол санда Шауаланы Орусбий, Жолабланы Тахир, Мырзаланы Солтан, Мызыланы Таубий, Хамурзланы Танзиля, Темиржанланы Мариям фахмулу болгъанларын энтта да бир кере кёргюзтгенлиде. Жаш артистле Гогуланы Арафат, Байтуугъанланы Светлана, Шидакъланы Фатимат, Жаппуланы Марат, Байдаланы Шахим, башхала да аладан артха къалмазгъа кюрешгендиле, – дегенди устаз Ногъайбылланы Фатимат Хажмаровна.

Къараучула оюнну кезиуюнде жарыкъ кюлгендиле, къарслары бла да артистлени кёллерин кётюргендиле.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.

Эсгериу

Хазнабызны – тёлюден тёлюге

Байрым кюн Нальчикде Мальбахов атлы республикалы библиотекада белгили малкъар назмучу, жазыучу, драматург, публицист Этезланы Омар туугъанлы 110 жыл толгъанына аталгъан жыйылыу болгъанды. Аны библиотеканы миллет эм краеведение бёлюмюню таматасы Гергъокъланы Лейла бла бла библиотекачы Мечиланы Халимат къурагъандыла. Аладан сора да, бу ишге Нальчикде медучилищени студентлери, Долинскде 8-чи номерли школну окъуучулары къатышхандыла. Аланы уа устазлары Жангоразланы Зульфия хазырлап келтиргенди.

Келген къонакъланы араларында филология илмуланы доктору, Гуманитар тинтиулени Къабарты-Малкъар институтуну къарачай-малкъар адабият бёлюмюню таматасы Сарбашланы Алёна, журналист, жазыучу Османланы Хыйса болгъандыла.

Жыйылыуну Гергъокъланы Лейла башлагъанды. Ол бек алгъа къонакъла бла шагъырей этгенди, ызы бла Омарны юсюнден къысха билдиргенди. Андан сора 8-чи номерли школну окъуучусу Асанланы Айзана тепсегенди. Тепсеген дегенде да, бир да болмагъанча, аламат, сейирлик. Ары келгенле аны бек жаратханды.

Андан сора сёзню Сарбашланы Алёнагъа бергенди. Ол Омарны юсюнден толу хапар айтханды. «Этез улу кеси заманында билимли жашларыбызданы бири эди. Адабиятны тюрлю-тюрлю жанрларында кёсин сынай келгенди. Хар чыгъармасы да терен магъаналыды. Чыгъармаларында къайсы жигитни да сыфаты ариу ачыкъланады. Тилибизни байлыгъын биз алада кёребиз. Омарны назмуларында, башха чыгъармаларында да халкъыбызны жыйырманчы ёмюрню биринчи жарымында жашауу толу ачыкъланады. Автор аланы барысын да кеси кёре келгенди.

Къабарты-Малкъарны халкъ жазыучусу Тёппеланы Алимни Этез улуну юсюнде кёп къыйыны барды. Басманламай тургъан къол жазмаларын табып, халкъгъа ачыкъ этгенди дегенди.

Андан сора окъуучула Этезланы Омарны жашау, чыгъармачылыкъ жолуну юсюнден айтхандыла, назмуларын окъугъандыла.

Османланы Хыйса сабий заманында Гёрпегежни клубунда Этез улуну пьесасына кёре салынгган «Къанлы той» оюнгъа къарагъанын, тау элледе колхозла къуралыуну юсюнден «Тарда» деген романын да ол кезиуде окъугъанын эсгертгенди. «Омарны, башха жазыучуларыбызны да чыгъармаларын окъуй, тилибизни байлыгъын, ариулугъун кёребиз. Аны сакълайыкъ. Ол жаланда бизге керекди. Тилин сакълагъан миллетин да сакълайды», – дегенди.

Баш китапхананы бёлюмюнде «Тейри къылыч» деген биригиу барды. Ай сайын мында библиотекада быллай жыйылыула къурай турады. Алада жаш тёлю миллетни белгили адамлары бла жолугъады ол санда артистле, спортчула эм башхала бла. Белгили жазыучуланы юбилейлерин да белгилейдиле.

Жыйылыуну ахырында Гергъокъланы Лейла бла Мечиланы Халимат сабийлеге махтау къагъытла бергендиле. Андан сора барысы да бирге суратха тюшгендиле. Быллай тюбешиуле кёпге дери эсде къаллыкъдыла.

ЛЕЙЛУН улу Х..

Журтубуз

Къуру-Къолну сары къаялары

Жанхотиягъа кире баргъанда, онг жанында Къуру-Къол деп сейирлик жер барды. Аны кюнлюм бетинде бир бирлеринден айырылып, сары къаяла сюеледиле. Хар бирини ати барды. Аланы юслериндеи эшитгенибизни айтайыкъ.

Къуру-Къолгъа кире баргъанлай, онг жанында бийик болмагъан жарчыкъ барды. Аны ары жанындагъы жар а бийикди. Кенгден къарасанг окъуна, кёрюнюп турады аны башына жете баргъан жерде дорбуну. Анга Жанхотланы Азнауурну дорбуну дейдиле. Жарны кесине да Жанхот къая дейдиле. Жанхотланы Азнауур батыр Огъары Малкъарда аты айтылгъан бий жашладан бири болгъанды. Аны юсюнден кёп тюрлю таурукла жюрюйдюле. Жыллыкъ жортуулгъа кетип, узакъладан жылкъы сюрюп да тургъанды. Былайгъа уугъа келсе, къаяны тюбюнден ёрге ёрлеп, дорбунда къалгъанды. Аны ючюн аталгъанды ол ат анга.

Андан ёргерек баргъанлай, дагъыда бир ариу къаяны кёребиз. Аны башы-тюбю да къыртишди. Ортасы уа – сыйдам, тик къая. Анга Сыйдам къая дейдиле. Къолну баш жанындагъы уа Ёре къаяды. Ол да тикди, ёрдю. Андан аталгъан болур алай.

Башында айтханыбызча, была барысы да Къуру-Къолну кюнлюм бетиндеилле. Чегети да бийик сыртды. Белине дери хансды. Андан ёргеси уа къалын агъачды. Ала барысы да бирге къошулуп, ау тийрени жомакълы жерге ушатадыла.

ОСМАНЛАНЫ Хыйса.

Себеплик

Аналыкъ ахчаны – турмушха

2023 жылда Къабарты-Малкъарда 2343 юйюр аналыкъ капиталны жашау-турмуш болулларын игилендириуге хайырланнгандыла. Аны бла байлалы Социал фонд юй ишлеген организацияланы, банкланы, жашау журт кооперативлени эм фатар неда юй болушлугу бла бу ишлени этерге жарайды:

– энчи ишлене тургъан кёп фатарлы юйде фатарны алыргъа неда аны багъасыны кесегин тёлерге;

– энчи иели юйню ишлерге неда аны жангыртыргъа;

– юйню жангыртыугъа къорытылгъан ахчаны толусунлай неда кесегин къайтарыргъа;

– фатарны сатып алыугъа берилген кредитни биринчи тёлеуюн бардырыргъа;

– фатарны ипотекагъа алгъанда, энчи юйню ишлер ючюн кредитни биринчи тёлеуюн жабаргъа;

– юйню ишлеуге аналыкъ капитал берилгинчи алынгган кредитни толусунлай неда процентлерин тёлерге;

– инсан жашау журт, жашау журт-къурулуш кооперативге кире эсе, паевый неда башха тёлеуюн этерге.

Сертификатны фатарны неда юйню кредитсиз алыр ючюн хайырланыргъа сюйгенлеге сабийге юч жылы толгъунчугъа дери сакъларгъа тюшерикди. Аны юсюнден заявлениясы МФЦ-лада, Социал фондну клиент службасында неда къырал жумушланы портланда толтурургъа боллукъду. Кредит алына эсе, ол болжалны сакъларгъа керек тюйюлдю, аналыкъ капиталны хайырланыуну юсюнден заявлениясы банкны кесинде жазаргъа жарарыкъды, адамлагъа тынчлыкъгъа Социал фонд аслам кредит организацияла бла байламлыкъла жюрютюню юсюнден келишимле тауусханды.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия.

Саулукъ

Ишсизлеге таплыкъгъа

Къабарты-Малкъарда «Земский доктор фельдшер» къырал программаны чеклеринде бийыл 26 медицина ишчи элледе урунургъа онг тапханды. Алай бла бу жол 23 врач бла 3 фельдшер иш къоллу болгъандыла.

Планнга кёре, иш бла жылгъа 25 адамны жалчытыр умут этилгенди. Алай бла бюгюнлюкде программаны толусунлай толтурулгъанна санаргъа боллукъду.

Медикле Элбрус,Чегем, Бахсан, Зольск, Прохладна, Терк, Урван районлада керек болгъандыла. Аланы ичи кесеги терапевт бла педиатрладыла, болсада оториноларинголог, онколог, инфекционист, уролог эм башха усталыкълары болгъанла да бардыла. Алагъа субсидияла тёлерча 29 миллион сом бёлюннгенди.

Саулукъ сакълау министерствода билдиргенлерича, былтырны эсеплерине кёре, Къабарты-Малкъар «Земский доктор-фельдшер» программаны жюз процентге толтуруп регионланы арасында алчы болагъланды.

Эсге сала айтсакъ, программа 2019 жылдан бери ишлейди. Андан бери аны хайыры бла медицина организацияларда 165 специалист урюннгандыла.

Бизни корр.

Спорт

Даражалы атха тийишли

Воронежде Россейни Сауутланнган юччлерини Аскер-космос юччлерини аскер академиясыны мурдорунда аскер къол тюйюшден битеуроссей эришиу бардырылгъанды, анда хорлагъанлагъа спортну устасы деген ат берилгенди.

Анда бизни республикадан «Бабугент» спорт клубдан Эндрейланы Аслан сермешгенди. 85 килограмм ауурлукъ къауумда эм юччю болуп, «Россейни спортуну устасы» деген атха тийишли болгъанды. Асланны тренер Герийлани Хусейн юйретеди.

Гёжефлерибиз алчы жерледе

Владимирде грек-рим тутушуудан, спортну халкъла аралы устасы Эдуард Никифоровну хурметине аталып, битеуроссей эришиу къуралгъанды. Анга Россейни регионларындан 24 жыллары толмагъан умутландырыгъан гёжефле къатышхандыла.

Къабарты-Малкъарны келечилери анда жетишимли болгъандыла. Кеслерини ауурлукъ къауумларында алтын майдалланы Аскер Губжев (130 кг.) бла Улбашланы Адам (55 кг.) къытхандыла, Астемир Блиев (55 кг.) бла Кантемир Шамурзаев (82 кг.) ючюнчю жерлеге чыкъгъандыла.

«Спартак» эм ючлю

Къабарты-Малкъарны футболдан 2011-2012 жыллада туугъан спортчуларыны араларында биринчилигини ахыр юонлары болгъандыла.

Нальчикни «Спартагъыны» къауууму, битеу тюбешиулерин хорлам бла бошап, биринчи жерни алгъанды. Алагъа финалда 2:0 эсеп бла къытдыргъан Лескен районну командасы эскинчи болгъанды, доммакъ майдалны уа Нальчикни А.Л. Апшевни атын жюрютген спорт школуну келечилери къытхандыла.

Жалгъан хапарлагъа ийнанмазча

Спорт школлада юйреннгенлеге «Кёрюп болмаулукъгъа бла зорлукъгъа угъай» деген федерал программаны чегинде оператив-профилактика халда тюбешиуле къуралгъандыла. МВД-ны терроризмге къажау туруу арасыны ишчилери Спорт министерствону эм Нальчикни жер-жерли самоуправлениясыны депутаты Екатерина Суркова бла бирге Спорт арада, «Гладиаторда», «Спартак» стадионда бла Хасанияны спорт клубунда болгъандыла, 300-ге жуукъ спортчу бла ушакъ этгенди.

МВД-ны келечилери жыйылгъанлагъа «экстремизм», «экстремизм иш» деген сёзле не магъананы тутханларын ангылатхандыла. Интернетни юсю бла аманлыкъчыла ётюрюк билдириулени жайгъанларын, къыралыбызда халны бузарча адамланы керексиз къауугъалагъа кёллендиргенлерин чертип айтхандыла эм кёрген жангылыкъларына ишекли болугъра, окъуучан затларын ойларгъа чакъыргъандыла.

КУЛЬЧАЛАНЫ Зульфия
хазырлагъанды.

Право

Уулу ханс ёсдюргенлери ючюн

«Шах-шах 2023» ведомствола аралы профилактика операция бошалгъанды. Ол июньдан октябрьге дери бардырылгъанды эмда наркотиклени законсуз сатыу-алыу жаны бла аманлыкъланы тохтатыр, уулу хансла ёсген жерлени жокъ этер мурат бла къуралгъанды. Оператив жумушланы чеклеринде наркотиклери болгъан кырдыкланы ёсдюргенле ачыкъланыр, жууапха тартылгъандыла.

Уулу кырдыкланы законсуз сатыу-алыу бла байламлы 18 уголовный иш ачылгъанды. 19 адам жууапха тартылгъанды. Уулу кырдык 59 гектар жерде ёсдюрюлгени ачыкъланнганды. Жерлени иелерине наркотикли кырдыкланы жокъ этиуню юсюнден эсгертиулени толтурмагъанлары ючюн административ ишле ачылгъандыла.

КъМР-де МВД-ны наркотиклени законсуз сатыу-алыугъа къажау управлениясыны полициячылары уулу кырдыкла ёсген жерлени кёргенде, аны юсюнден право низамны сакълаучу неда жер-жери власть органлагъа белгили этеригизни тилейдиле, деп билдиргендиле бизге ведомствону пресс-службасындан.

Тенгин ёлтюрюр умутда

Жууапха тартыу учреждениялардан бирини къуллукъчусуна ачылгъан уголовный иш тинтилип бошалгъанды. Ол биргесине ишлегенни ёлтюрюрге умут этгени ючюн терсленеди.

Ачыкъ болгъаныча, былтыр июльда жууапха тарыу учреждениялардан бирини келечиси, биргесине ишлегенни асыры кёрюп болмагъандан, аны ёлтюрюрге умут этгенди, къуллугъун хайырланып, колонияда тутулгъан биреуден болушлукъ излегенди. Аны толтурса уа, болжалдан алгъа эркин этерге сёз бергенди.

Алай бла ол аманлыкъны бардырыргъа айтхан эр кишиге кёрюп болмагъан коллегасыны суратын бергенди эмда аны жашагъан жерин билдиргенди. Алай ол, мурдарлыкъ этерге унамай, право низамны сакълаучу органлагъа билдиргенди.

Сюд РФ-ни СК-сыны КъМР-де следствие управлениясыны къуллукъчулары жыйышдыргъан шагъатлыкъланы тюзлюклерин ачыкълагъанды. Ишекли РФ-ни УК-сыны 30-чу статьясыны 1-чи кесегине, 33-чю статьясыны 3-чю кесегине, 105-чи статьясыны 2-чи кесегини «з» пунктуна бузукълукъла этгени тохташдырылгъанды эмда сюд аны эркинлигин 9 жылгъа сыйыырыргъа деп, аллай оноу чыгъаргъанды.

Тарыгъыуларыгъыз бар эселе...

Быйыл 24 ноябрьде РФ-ни СК-сыны КъМР-де следствие управлениясыны башчысы юстициялы генерал-майору Андрей Потапов республиканы инсанларыны тилеклерине бла тарыгъыуларына тынгылыкъды. Тюбешиу РФ-ни Президентини КъМР-де жамаат приёмныйында бардырыллыкъды: Нальчик шахар, Ленин атлы орам, 27-чи мекям (Головко орамны жанындан кирирге боллукъду).

Приёмгъа алгъадан жазылырга тийишлиди неда письмо жазарга да жарайды. Анда уа атыгъызны, тукъумугъузну, телефонну, жашагъан жеригизни билдирирге керекди. Соруулары болгъанла приёмныйге 8 (8662) 42-13-59 неда следствие управлениясы документле бла жалчытыу бёлюмюне 8 (8662) 77-11-49 телефон номерле бла сёлеширге боллукъдуз.

ТИКАЛАНЫ Фатима хазырлагъанды.

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛА ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ

Баш редактор
КЪОНАКЪЛАНЫ Хасан

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
ТЕКУЛАНЫ Хауа
(баш редакторну орунбасары),
ЖАНГУРАЗЛАНЫ Нажабат
(баш редакторну орунбасары),
ТОКЪЛУЛАНЫ Борис
(жууаплы секретарь),
МУСУКАЛАНЫ Сакинат,
ТИКАЛАНЫ Фатима,
ТРАМЛАНЫ Зухура,
УЛБАШЛАНЫ Мурат.

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйы – 42-63-01.
Баш редакторну орунбасарлары – 42-38-21, 40-04-82.
Жууаплы секретарь – 40-03-24.
Секретариат – 40-93-62. Корректорла – 42-63-52.

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Политика эм право – 42-24-02, 42-67-68.
Экономика – 42-66-73.
Культура – 42-66-76.
Социал ишле – 42-75-82, 40-59-18.
Курортла, туризм эм спорт – 40-39-93, 42-66-71.
Окъуучула бла байламлыкъла жюрютюу эм жазылыу – 42-37-94.
Энчи корреспондент – 42-68-72.
Операторла – 42-66-85, 40-28-97.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди.
Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмеге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн Россей Федерацияны Басманы юсюнден законуна тийишлиликде материалланы авторлары кеслери жууапландыла.

Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5–6 бет) кёпню алмайды.

Газет Связьны, информация технологияланы эмда асламны коммуникацияланы ишлери жаны бла (федерал надзор службаны (Роскомнадзорну) Къабарты-Малкъарда управлениясында 2016 жылда 19 декабрьде регистрация этилгенди.

Регистрация номер —ПИ № ТУ07-00118. Индекс - П 5893

Газетни басмагъа "КъМР-Медиа" ГКУ-ну компьютер службасы хазыр этгенди.

Газет "Издательство "Южный регион" ООО-ну типографиясында басмаланнганды.
Ставрополь край, Ессентуки ш., Никольский орам, 5а

Газетлени иелерине тандырыу ючюн КъМР-ни почта связьны федерал Управлениясы жууаплыды.
Телефонла: 76-01-21

Газетлени розницагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: 42-69-34

Газет ийыкъда юч кере чыгъады – геуюрге, орта, шабат кюнледе.

Номерге графикге кёре
19.00 сагъатда къол салынады.
20.00 сагъатда къол салынгданды

ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Мусукаланы Сакинат – дежурный редактор; Кучукланы Сафият, Кетенчиланы Зульфия – жууаплы секретарьны орунбасарлары; Бийчеккуланы Жаннета (1,2-чи бетле), Геляланы Валентина (3,4-чю бетле), – корректорла.

Тиражы 1445 экз. Заказ № 2474

Багъасы 10 сомду.

РЕДАКЦИЯНЫ ЭМ ИЗДАТЕЛЬНИ АДРЕСИ:

360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5

электрон почта:
elbor_50@mail.ru